

Martyna Lichaczewska-Ziembra

XXVIII Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych (Krasnobród, 16–19 czerwca 2024 r.)

XXVIII International Workshop of Agricultural Economists
(Krasnobród, 16–19 June 2024)

Wzorem lat ubiegłych Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN (IRWiR PAN), Wydział Rolniczo-Ekonomiczny Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Instytut Ekonomii i Finansów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie oraz Wydział Nauk Ekonomicznych Akademii Białskiej im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej pod patronatem Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA) byli organizatorami XXVIII Międzynarodowych Warsztatów Ekonomistów Rolnych. Warsztaty te odbywały się tradycyjnie na Lubelszczyźnie (Krasnobród, Zwierzyniec i okolice) w dniach 16–19 czerwca 2024 r.

Od blisko 30 lat Warsztaty są kontynuacją idei będącej efektem dyskusji prof. dr. hab. Bogdana Klepackiego i dr. Piotra Gradziuka odbywającej się na wysokości 10 km n.p.m., w samolocie lecącym do Szkocji (Aberdeen), gdzie w dniach 27–29 czerwca 1994 r. odbywało się 35. seminarium European Association of Agricultural Economists (EAAE). Głównym tematem tej rozmowy była luka w systemie rozwoju młodych kadr naukowych z szeroko rozumianej ekonomiki rolnictwa, agrobiznesu i rozwoju obszarów wiejskich.

Mgr Martyna Lichaczewska-Ziembra, Akademia Białska im. Jana Pawła II, Wydział Nauk Ekonomicznych, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, e-mail: m.lichaczewska-ziembra@dyd.akademiabialska.pl, ORCID: 0000-0002-5580-3981.

Utwór dostępny jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe.
[Creative Commons CC BY 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Od pomysłu do jego realizacji upłynęły niespełna dwa lata, już bowiem 17 czerwca 1996 r. zorganizowano pierwsze Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych (Gradziuk 2024). Odbyły się one w Zamojskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Sitnie, za ich przygotowanie odpowiadał Wydział Ekonomiczno-Rolniczy SGGW w Warszawie oraz Instytut Nauk Rolniczych w Zamościu Akademii Rolniczej (AR) w Lublinie, a honorowy patronat objęła SERiA (Gradziuk, Gradziuk 1997a). Kolejne dwie edycje odbyły się w miejscowościach Zwierzyniec-Lwów – 15–20 czerwca 1997 r. (Gradziuk, Gradziuk 1997b) oraz Susiec-Lwów – 14–18 czerwca 1998 r. (Gradziuk, Gradziuk 1999). Formuła pierwszych Warsztatów (1996–1998) umożliwiła młodszym pracownikom nauki poznanie wybitnych naukowców, nie tylko dzięki wysłuchaniu głoszonych przez nich referatów i dyskusji merytorycznej, ale też poprzez zasłyszane wspomnienia doświadczonych badaczy o drodze do sukcesu zawodowego.

Od 1999 r. Warsztaty odbywają się w Krasnobrodzie¹. Miejsce to charakteryzuje się dobrymi warunkami lokalowymi, sprzyjającą atmosferą i atrakcyjnym otoczeniem. Zmieniona została też nieco forma Warsztatów, które nabierały coraz bardziej charakteru roboczych spotkań. Preferowana jest zwłaszcza prezentacja założeń (tematyka, cele, hipotezy, metodyka, elementy literatury, wstępne wyniki badań) przyszłych rozpraw doktorskich lub habilitacyjnych bądź wniosków o projekty badawcze (Wojciechowska, Lichaczewska-Ziemia 2023). Nadal zapraszani są znani ekonomiści, jednak ich udział w strukturze czasu Warsztatów został poważnie ograniczony. Główne cele wydarzenia to umożliwienie doktorantom/habilitantom przedstawienia założeń projektów badawczych lub rezultatów badań, postawienie pytań oraz dyskusja, która ma pomóc kandydatom w doskonaleniu przygotowywanych rozpraw. Młodzi pracownicy nauki z tej szansy korzystali, przygotowując i wygłaszając swoje referaty, z pokorą poddając się często krytycznym ocenom ze strony wysłuchujących ich profesorów. Żywo też uczestniczyli w dyskusjach, a przede wszystkim zawsze wytrwale, z uwagą i ogromnym zainteresowaniem słuchali słów kierowanych do nich przez osoby bardziej doświadczone. Ale – jak to stale podkreślał prof. Klepacki – „im więcej potu na manewrach, tym mniej krwi w boju”, z czego doskonale zdawali sobie sprawę uczestnicy tych dorocznych spotkań (Rzeczowska 2000).

W tegorocznych Warsztatach uczestniczyły 44 osoby, w tym 12 z zagranicy (Indii, Nigerii, Turcji i Ukrainy), które reprezentowały 15 ośrodków naukowych. Zgodnie z kilkuletnią już tradycją spotkanie rozpoczęło w niedzielne popołudnie od spływu kajakowego, tym razem po rzece Tanew. Dostarczył on niesamowitych wrażeń zarówno doświadczonym wodniakom, jak i osobom, które po

¹ Warsztaty w 2014 r. wyjątkowo odbyły się w siedzibie współorganizatora, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

raz pierwszy miały okazję uczestniczyć w tego rodzaju imprezie. Oficjalną część XXVIII Warsztatów otworzyli prof. dr hab. Bogdan Klepacki z Katedry Zarządzania i Ekonomii Przedsiębiorstw Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, dr hab. Katarzyna Zawalińska, prof. IRWiR PAN, oraz dr hab. Marcin Wysokiński, prof. SGGW z Instytutu Ekonomii i Finansów SGGW.

Podczas trzydniowych obrad uczestnicy przedstawili 34 prezentacje o bardzo zróżnicowanej problematyce. W pierwszym wystąpieniu dr Dariusz Osuch z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ-PIB) w Warszawie dokonał przeglądu efektów wynikających z dwudziestoletniego członkostwa Polski w Unii Europejskiej (UE) ze szczególnym uwzględnieniem polityki wobec rolnictwa i obszarów wiejskich. Prelegent podkreślił, że głównym celem tej polityki jest zapewnienie godnego standardu życiowego ludności rolniczej i dążenie do ustabilizowania dochodów rolniczych. Scharakteryzował przy tym wolumen oraz strukturę przepływów finansowych UE – Polska w latach 2004–2023, a także udział środków ze Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), jak również wyniki ekonomiczne gospodarstw rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN (systemu zbierania danych rachunkowych z gospodarstw rolniczych) w tych okresie. Przy okazji tej części prezentacji wywiązała się ożywiona dyskusja dotycząca możliwości korzystania z FADN do prowadzonych badań.

W trakcie Warsztatów zaprezentowano założenia 15 następujących rozpraw doktorskich:

- mgr Cihan Calikoglu (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *Agricultural and Rural Development in Denizli (Turkey) with Support from the IPARD Program*;
- mgr Grzegorz Czapski (Akademia Bialska im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej), *Zarządzanie środkami publicznymi jako element przeciwdziałania bezrobociu wśród młodzieży województwa lubelskiego*;
- mgr Adam Drab (Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Wydział Rolniczo-Ekonomiczny), *Fundusz sołecki jako instrument wsparcia rozwoju lokalnego – studium powiatu gorlickiego*;
- mgr Kinga Jurek (Instytut Ekonomii i Finansów SGGW), *Ilościowe i jakościowe metody pomiaru resilience gospodarstw rolnych*;
- mgr Ifeanyi Moses Kanu (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *The Prospects of Agritourism for Sustainable Rural Development in Southeastern Nigeria*;
- mgr Wiktor Kupsik (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *Skutki Europejskiego Zielonego Ładu na konkurencyjność polskiego sektora rolno-spożywczego w handlu międzynarodowym*;

- mgr Martyna Lichaczewska-Ziemba (Akademia Bialska im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej), *Rozpoznanie i ocena czynników determinujących strukturę obszarową gospodarstw rolnych Południowego Podlasia*;
- mgr Joanna Łukasiewicz (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *Skutki utworzenia strefy wolnego handlu UE-RCEP dla globalnych łańcuchów wartości w sektorze rolno-spożywczym: Perspektywa UE*;
- mgr Kacper Mańkowski (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *Identyfikacja zmian energochłonności poszczególnych etapów produkcji agrobiznesu w wybranych krajach Unii Europejskiej*;
- mgr Martyna Mórawska (Wydział Zastosowań Matematyki i Informatyki SGGW), *Analiza zdolności przewozowej rynku lotniczego w krajach z wysokim poziomem PKB*;
- Anshu Rani (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *Factors affecting consumption of Fair Trade Products in Poland – An Experimental Economics Research*;
- mgr Grzegorz Rawa (Instytut Ekonomii i Finansów SGGW), *Ekonomiczne skutki wdrażania polityki klimatycznej w sektorze gospodarstw rolniczych w Polsce*;
- mgr Oskar Szczygieł (Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN), *Wymiary ubóstwa energetycznego na Mazowszu*;
- mgr Mateusz Śliwa (Uniwersytet Rzeszowski), *Determinanty transformacji energetycznej gospodarstw domowych na obszarach wiejskich w regionie peryferyjnym*;
- mgr inż. Jarosław Wojtowicz (Towarowa Giełda Energii S.A. w Warszawie), *Zastosowania systemu obrotu dokumentem depozytowym na giełdzie rolnej do przełamania barier rozwojowych polskiego sektora rolno-spożywczego*.

Wszystkie prezentacje poddane zostały wnikliwej ocenie przez słuchaczy. Po każdej z prezentacji uczestnicy korzystali z możliwości zadawania pytań doktorantom i doktorantom, a Ci starali się na nie jak najpełniej odpowiedzieć. Po rundzie pytań i odpowiedzi dzielono się uwagami, przemyśleniami i sugestiami, które mogą być pomocne w przygotowaniu ostatecznych wersji rozpraw.

Swoimi doświadczeniami związanymi z przygotowaniem rozprawy doktorskiej pt.: *Produktywność nakładów energii w gospodarstwach rolnych o zróżnicowanym kierunku produkcji*, „na gorąco” podzielił się dr Arkadiusz Gromada (Instytut Ekonomii i Finansów SGGW). Obrona tej pracy odbyła się 9 kwietnia 2024 r. Przy tej okazji odniósł się on do znaczenia Warsztatów dla osób rozpoczynających „przygodę z nauką”. Kolega Arkadiusz w trakcie prac nad rozprawą dwukrotnie uczestniczył w spotkaniach krasnobrodzkich.

W tegorocznym spotkaniu zaprezentowano również koncepcje niżej wymienionych badań, których uwieńczeniem ma być uzyskanie stopnia doktora habilitowanego:

- dr Anna Dybała (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), *Sytuacja finansowa gospodarstw domowych obszaru Polski Wschodniej w latach 2004–2024*;
- dr Edyta Łyżwa (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), *Rola sektora kreatywnego w rozwoju regionów*;
- dr Magdalena Wiluk (Instytut Ekonomii i Finansów SGGW), *Niszowe kierunki produkcji rolniczej jako alternatywne źródła dochodu w rolnictwie*;
- dr Vitaliy Krupin (Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN), *Instytucjonalne uwarunkowania rozwoju obszarów wiejskich w UE*.

I w tym przypadku po prezentacjach odbyła się bardzo ożywiona dyskusja. Szczególnie cenne dla autorów były uwagi, przemyślenia i sugestie profesorów Katarzyny Zawalińskiej, Bogdana Klepackiego, Adama Wąsa, Marcina Wysokińskiego i Tomasza Wojewodzica.

Od II edycji Warsztatów (Zwierzyniec 1997) ich stałymi uczestnikami są naukowcy z Ukrainy, nie inaczej było w tym roku. Nasi goście reprezentowali cztery ośrodki naukowe, przedstawiając siedem następujących wystąpień:

- dr Liudmyła Didkovska (Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine), *State and problems of development of irrigated agriculture in Ukraine in the context of modern challenges*;
- dr Oleksii Fraier (Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine), *Agroecology in post-war rebuilding of Ukraine's agriculture*;
- dr Iryna Leshchukh (Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine), *Potencjał i sposoby rozwoju aglomeracji na Ukrainie*;
- Olena Liakhovska (Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine), *Rolnictwo Ukrainy. Rozwój w warunkach stanu wojennego*;
- mgr Oksana Marunkevych (State Research Institution «Kyiv Academic University» of National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine), *Implementation of Master's and PhD Programmes in Economics at Kyiv Academic University*;
- dr hab. Oksana Sakal, prof. dr hab. Olena Borodina, dr Viktor Yarovy, dr Vitaliy Krupin, dr Shamil Ibatullin (Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine / Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN), *Challenges and risks in the development of rural territories, ensuring food security, land use caused by armed aggression, in the context of human rights protection*;
- dr Liudmyła Udova (Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine), *The agricultural sector in the development of bioenergy and ensuring energy independence of Ukraine*.

Wymienione prezentacje wzbudziły bardzo duże zainteresowanie wśród uczestników, czego dowodem była liczba pytań i dyskusja.

W działalności jednostek naukowych coraz większe znaczenie ma udział w realizacji projektów badawczych, szczególnie międzynarodowych, stąd też i w trakcie tegorocznych Warsztatów zaprezentowano kilka takich przykładów:

- dr Julia Tsybulska, mgr Adrianna Wojciechowska (Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN), *Wskaźniki monitoringu bioróżnorodności w dokumentach politycznych Unii Europejskiej*;
- dr hab. Katarzyna Zawalińska, prof. IRWiR PAN (Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych), *Economic-wide impact assessment of Geographical Indications (GIs) trade (Horyzont 2020 BATModel, Grant Agreement No.: 861932)*;
- dr hab. Adam Wąs, prof. SGGW (Instytut Ekonomii i Finansów SGGW), *Skutki dążenia do osiągnięcia neutralności klimatycznej w sektorze rolnictwa UE*;
- dr Bartłomiej Bajan (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu), *Projekt badawczy ERASMUS: „Innowacyjne podejście pedagogiczne do badań łańcucha wartości w rolnictwie”*.

W miarę możliwości w Warsztatach uczestniczą również zapraszani goście specjalni, tj. osoby o uznanym dorobku naukowym i dydaktycznym, w tym roku wygłosili oni niżej podane referaty:

- prof. dr hab. Joanna Paliszkievicz (Instytut Zarządzania SGGW), *Wykorzystanie sztucznej inteligencji w edukacji i badaniach naukowych*;
- dr hab. Tomasz Wojewodzcic, prof. URK (Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Wydział Rolniczo-Ekonomiczny), *Struktura i symetria pracy naukowej – najczęstsze błędy*.

Profesor Paliszkievicz była gościem Warsztatów po raz trzeci, tym razem zaprezentowała wykład o dwóch rodzajach narzędzi AI – wspierających odpowiednio edukację oraz pracę naukową. Do pierwszej zaliczyła m.in.: ChatGPT, GPTZero, Wolfram Alpha, Knewton, Cognii, Quizlet, ALEKS, Piazza, Synthesia, Socratic, Quillbot, MathGPT Pro, IBM Watson Assistant, Brainly, Education CoPilot i Ditch That Textbook. Do drugiej zaś: Chat GPT, Humata, Consensus, Scite.ai, Grammarly, DeepL, Writefull, Ideaflip i Scribbr. Prelegentka scharakteryzowała same narzędzia, jak również omówiła możliwości ich zastosowania oraz wady i zalety. W podsumowaniu profesor Paliszkievicz zaznaczyła, że korzystanie z AI w edukacji i badaniach wymaga zrównoważonego podejścia, które wykorzystuje potencjał tej technologii, jednocześnie świadomie zarządzając jej ograniczeniami i wyzwaniem.

Z kolei profesor Wojewodzcic jako osoba doświadczonej w promowaniu kadry naukowej zaprezentował istotę pracy badawczej i podzielił się praktycznymi

Fotografia 1. XXVIII Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych (Krasnobród, 16–19 czerwca 2024 r.)

Photo 1. XXVIII International Workshop of Agricultural Economists (Krasnobród, 16–19 June 2024)

Źródło: zdjęcie własne autorki, 2024.

Source: author's own photo, 2024.

uwagami na temat przygotowania rozpraw naukowych, wskazując jednocześnie najczęściej popełniane błędy.

Tradycyjnie merytoryczną część Warsztatów zakończył swoim wystąpieniem profesor Klepacki. W tym roku było ono zatytułowane: *Wybrane problemy metodologii badań ekonomicznych*.

W pierwszym dniu po zakończeniu obrad zorganizowany został wyjazd do jednego z największych gospodarstw ekologicznych w Polsce. Na powierzchni ponad 80 ha uprawiane są głównie warzywa, owoce i zioła. Drugiego zaś dnia uczestnicy mieli możliwość zwiedzania Krasnobrodu pod okiem doświadczonego przewodnika, a następnie o godzinie 20:30 zostali zaproszeni przez organizatorów na uroczystą kolację.

XXVIII Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych w Krasnobrodzie, które odbyły się w dniach 16–19 czerwca 2024 r., były wyjątkowym forum wymiany wiedzy i doświadczeń z zakresu ekonomii rolnictwa oraz rozwoju obszarów wiejskich. Uczestnicy, zarówno z Polski, jak i z zagranicy (Indii, Nigerii, Turcji oraz Ukrainy), mieli okazję zaprezentować najnowsze wyniki badań i innowacyjne

podejścia ze swoich dziedzin. Wzajemna wymiana doświadczeń otworzyła nowe możliwości współpracy oraz międzynarodowej integracji. Po raz kolejny Warsztaty dostarczyły uczestnikom interesujących spostrzeżeń na temat współczesnych wyzwań rolnictwa i ekonomii, umożliwiając wymianę doświadczeń oraz pogłębianie wiedzy z zakresu nowoczesnych strategii zarządzania gospodarstwami rolnymi.

Warsztaty nie tylko umożliwiły uczestnikom zdobycie wiedzy teoretycznej, lecz także praktycznych wskazówek dotyczących tworzenia i realizacji projektów badawczych oraz założeń doktorskich i habilitacyjnych. Były to intensywne dni pełne wymiany wiedzy i doświadczeń, które zapewniły uczestnikom cenne spostrzeżenia i możliwość nawiązania kontaktów z ekspertami i badaczami z różnych instytucji i krajów. Świadectwem długofalowego wpływu warsztatów na rozwój nauki w dziedzinie ekonomii rolnictwa są sukcesy uczestników, którzy dziś sami wspierają kolejne pokolenia naukowców. Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych w Krasnobrodzie są nie tylko ważnym wydarzeniem naukowym, ale też nieocenioną okazją do wymiany wiedzy i budowania współpracy międzynarodowej w dziedzinie ekonomii rolnictwa.

Bibliografia

- Gradziuk P. (2024). Wkład prof. dr. hab. inż. dr. h.c. Bogdana Klepackiego w rozwój kadr naukowych (Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych 1996–2023). W: E.J. Szymańska (red.). *Współczesne tendencje w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Monografia jubileuszowa poświęcona Profesorowi Bogdanowi Klepackiemu* (s. 21–31). Warszawa: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB.
- Gradziuk B., Gradziuk P. (1999). Międzynarodowe warsztaty szkoleniowe ekonomistów rolnych (15–18 czerwiec 1998, Susiec). *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 1, 87–89.
- Gradziuk B., Gradziuk P. (1997a). Warsztaty szkoleniowe ekonomistów rolnych (17–21 czerwiec 1996, Sitno). *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 1, 94–95.
- Gradziuk B., Gradziuk P. (1997b). Międzynarodowe warsztaty szkoleniowe ekonomistów rolnych (15–20 czerwiec 1997, Zwierzyniec). *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 6, 98–101.
- Rzeczowska M. (2000). V Warsztaty Ekonomistów Rolnych, Krasnobród 2000. *Więś i Rolnictwo*, 4, 133–135.
- Wojciechowska A., Lichaczewska-Ziomba M. (2023). XXVII Międzynarodowe Warsztaty Ekonomistów Rolnych (Krasnobród, 18–21 czerwca 2023 r.). *Więś i Rolnictwo*, 4 (201), 243–249. DOI:10.53098/wir.2023.4.201/11.